

Մանգոյումի Էֆէմար

Մ Ի Ի Ն Ա Տ Ի Ի

ՍԻՄՈՒՐԸ ԲՕԼԻԹԻԳՐՅՅԷ ՎԷ ՄԵՎԱՏՏԸ ՍԱՅԻՐԷ

ԻՐԻՆՃԻ ՄԵՆԷ

1867 ԴԵՆՏԵՄԲԵՐ 7 ԲԷՆՉԵՄՊԻՆՆ ԴԱՌՇԱՄ

ՆԻՄԵՐՈ 540

Յանգուստի Ինքնուրույն Գործարար 6 Կանգ Ենեաւ 300
Կանգ Ենեաւ 200 Գանգ Ենեաւ 100 Գանգ Ենեաւ 50
Կանգ Ենեաւ 25 Կանգ Ենեաւ 12 Կանգ Ենեաւ 6

Կանգ Ենեաւ 3 Կանգ Ենեաւ 2 Կանգ Ենեաւ 1
Կանգ Ենեաւ 0 Կանգ Ենեաւ 0 Կանգ Ենեաւ 0

Մեծագոյն Կանգ Ենեաւ 157 Կանգ Ենեաւ 8
Կանգ Ենեաւ 4 Կանգ Ենեաւ 2 Կանգ Ենեաւ 1

ԳԱՆԱԹԱ ԲԻԱՉԱՍԸ

ԵՍՉԱՄԸ ՈՒՄՈՒՄԻՅՅԷ

Դեկտեմբեր 5 սալը.

Այլուր 56-19
Գարանուր 56-14

ՀԱՎԱՏԻՍՍԹԸ ԹԵԼԷԿՐԱՖԻՅԷ

(Առաջին Համար Բարձրագոյն .)

Յօրանս, 17 դեկտեմբեր.

Ճէնէրալ Մէնայրէա տէր քի, Ի.
Թալեա, Ֆրանսիայի Բոմբարդիւմէն
մասը վէ պատէհու միւսքին մէրթէպէ
Բոմա իլէ իւնսիւնէթին իպգասը օրան ի.
քի իուսուսարն մուվաֆադիլէթինէ
ճահտ ու իգտամ իտէճէք տիր.

Նիւ-Եօրք, 16 դեկտ.

Բիաչատա օրան խաղէ պոնտարնըն
պէտէի գալայիմի նագտիլէ իլէ Թէտի.
լէ օրունմասընա տայիր ճէնէրալ Պրթ.
լոր Թարաֆրնտան զուհուրա կէլէն Թէք.
լիֆի, գոնկրէ մեծիսի իւտտ իթմիշ
տիր.

Փարիս, 18 դեկտ. ախլամ.

Փարիստէքի Բուսիա սէֆիրի Մ. ալ
Պիւտպէրկ ճիւմա իրթէսի կիւնիւ Եօլա
չըգաճագ տըր.

Սէն-Բէթրիսպուրկ զագէթասը 17
դեկտ. Թարիսիլ նիւսիսիսիտէ Վ. տը
Պիւտպէրկ վէ Տէր-սէտտէթ Բուսիա սէ.
Ֆիրի ճէնէրալ իլնաթիլէֆ 4 հաֆթա ի.
չին մէզունէն պուրատա պէրլէնմէքտէ
տիրլէր ք տէմիշ տիր.

Գոնաթ իթիւսիսիսիլ նամ զագէթա,
գոնֆէրանսըն մագսէտ վէ Թէսափուրու.
նու իլզահ իտէր քի, պէնլէրնտէ սը.
րասընտա պիր իւնսիսիլ Բէյտա իթտիր.
մէք իլին, Բոմա վէ իթալեա հիւքիւմէթ.
լէրի իւզէրինէ ճէպր գուլանտաճագ իտի.
Էկէրչի Ֆրանսըզ հիւքիւմէթի պու Թէ.

չէպպիւսաթընտա մուվաֆադիլէթ
պուլմաղ իսէ, պարի քէնտի վագիֆէսի.
նի իճրա իթմիշ օլուր տէմիշ տիր.

Պէլլրատ. — Տիմիթրի Պրաթիանօ
պուրաեա վասըլ օլմուշ տուր.

Լոնտոն 18 դեկտեմբեր.

Պագը սիրահ ամպարընը զագէթ իթ.
մէք իլին, Ֆէնիսանյարն գուրմուշ օլտու.
ղու պիր կիլ լի Թէտարիի հիւքիւմէթ
տուլմուշ տուր.

Վիեննա 18 դեկտեմբեր.

Սէն-Բէթրիսպուրկ զագէթալարի,
Ֆրանսա իլէ Ալսաթիա տէվէթլէրի պէյ.
նիստէ պաշլըճա մէսէլէր իլին իթթի.
Ֆագ հասըլ օլմուշ օլմասը իլին, միւշա.
լիլէյհիւմա տէվէթլէրէ գաղը զայթթ
հըրս ու հիտտէթի Եազմագտա վէ պու
Իթթիֆագտա ճէնիլ Թօխուլարը պու.
մագտա տըրար.

ՀԱՎԱ ՏԻՍՍԹԸ ՏՈՒՆԻԻՅՅԷ

Հաննասան Գուրլէնէ Եազմագտա
նէգալէն. Լաքոսնահիլէսի Եալիսի Թա.
րաֆրնտան օրալարտան չէքիլմէսի իլին,
Էչընէա սէրկէրտէսի օրան Չիւպրաքաքի.
Եէ Թէքիլի օլունմուշ քի, Եա Խունանա
կիթսին վէ Եալիսի իթաաթ իլլէսին, օլ.
մատըղը հալտէ քէնտուլի Թութուպ
հիւքիւմէթի Սէնիլէնէ Թէսիլմ իտէ.
ճէքլէրի իթթար օլունմուշ տուր.

Պուսուլ իւզէրինէ Չիւպրաքաքի,
Չուրվատան չըզըպ Բէրամիանա կիթմիշ,
վէ օրատան Արօգօրօնանա կէչմիշ տիր.
Շիմտիլէրտէ Բամնէ նամ մահէլտէ պու.
լունուպ, օրատա պիր մէճիս իթմէք միւ.
րատընտա լմիշ քի, Լաքոսիւլար Թա.
րաֆրնտան քէնտուլէ օրան մուամէլէյի
կիրիտիլէրէ պիլտիրսին.

Լաքոստան չըզմագտան, քէնտիլ Լէ.

Ֆիրլէրինէ իթաաթ իթմէլէրինի անտ
վիրէրէք, Թէհտիա իլլէմիշ տիր. Ֆա.
գաթ պուսըլար նէ իէճա վէ նէ տալի
Թէհտիա գապուլ իթմէլէրինէ, վէ իթա.
աթ իթմէք նիկէթլէրինտէ գալի տուր.
մուշար տըր.

Չաթէն հիւքիւմէթի Սէնիլէ Թա.
րաֆրնտան մէրգուլմանտէն Էն Ֆագըրլա.
րնա Թայինաթ վիրիլմէյէ պաշլանմըշ, վէ
չիմտիլիք պին նուֆուսա գատար Թայի.
նաթ վիրիլմէքտէ տիր. Պու պապտէ Բու.
լար Լէհիլէրտէն չօգ զիւտտէ մէսուտ
սայրլալար սէպա տըր, գիրա մէրգու.
ման Լէհիլէր Թային Թաւանաթ ալա.
ճագ Եէրտէ, կիրիտ իթթիլալը համի.
լէրի Թարաֆրնտան սիւրկիւն Եալիսի տա.
Եագ կէօրմէքտէ իտիլէր.

Նոյեմբեր 30տա իւշ գըթա Բու.
հարպ սէֆինէսի Հաննասան վասըլ օլմուշ
տուր, պուսըլարն միւրատը պուրատա
հագըր պուլունմալարը իլէ Լաքոսիւլարա
ճէսարէթ վիրմէք իսէտէ, պու Էհալի
քէնտի իթաաթ իթմէք նիկէթլինտէ գա.
լի տուրմագտա տըր.

— Կիրիտ վէքիլէրինին Չաթէն հագ.
րէթի սատարէթ Բէնահիլէրինտէն մաթ.
լուպ իթմիշ օլտու գարը 6 պէնտ միւ.
սատտէտէն չու իթիսի, Եանի, ճէպէրէյի
մէպպուրէնին պիր գաշ մէնէ վէրկիտէն
մուամի օլունմասը, վէ ասքէր պէտէ.
լիկէսիլին լաղվ օլունմասը իուսուսարը
հագըրնտա, կէչէն հաֆթա իթի տէֆա
Թէճէմիլ իտէն վիւքէլա մէճիլէրինտէ
իրատէի Շահանէ իլէ Թաստիգ օլուն.
մուշ տուր.

Տիլկէր տէօրթ պէնտին տալի գա.
պուլի ճայիլ կէօրիւլմիւշ իսէտէ, պագը
Թատիլաթտէն սօնրա, Թաստիգ պու.
լուլաճագ իմիշ.

— . . . Միւլէլիլի.

1867 դէկ. 1 Միտիլ լի.
Մէմալիքի մահրուսէյի Շահանէտէ

պուլունան միւլքիյէ մեմուրերինն ա. տիւ վէ հագգանիեթ ու ֆուգարաբեր. վեր օլանլարընը զագեթայի միւթեպերի. նիզ վարթաւ իւն եատ վէ թեզ քեար իյլետիկինիզի օգուեանլարըն պատիի մէ. սերրիթի օլաճաղը թապիի օլտուղու մի. սիլու. Գայերիեթետէ պուլունան պիր թագըմ ճուհեյանըն կիւնակիւն ուլղու. սուզ հալերինէ կեօրէ միւճաղաթը գա. նուեիեթեի մահէլլի մեզքիւր գայիմ. մագամընը իճրա իթմէյիպտէ, պեյլէ իհմալ ուլղուսունտա պուլունմասը մու. ճիպի էսէֆիմիզ օլմուշ տուր:

Պէնտէնիզ իսէ հասպէլ իճապ մա. հէլլի մեզքիւրտէ պուլունտուղում ճի. հէթլէ, պեր վէճհի հագգանիյէթ կեօր. տիւկիւսիւզի պիտիրմէք ֆերիգէյի գեմ. մեթիմիզտէն աւտ իտէրէք պէեանէ միւ. պաշէրէթ իտէրիզ. շէյլէ քի սապըզ Եանեա միւթասարըրըն սէատէթլու Սա. յիտքաշա հաղըթլէրէնին Միտիլլի ճէզի. րէսինի թէշըիֆլէրի կիւնիւ վատ պու. յուրտուգլարը միսիլու. էհալտէն հէր քիմ օլուրսա օլտու. հալի քէյիթիթլէրի. նի տօղրուտան տօղրույա բաշայը միւշա. րիւէյ հաղըթլէրինէ իֆատէ իթտիքլէ. ինտէ, սէրիւն իճապի իգթիգասընա հիմմէթ պուլլուրմագտա, վէ թէշըիֆ. լէրի կիւնտէն պէտ իւն վիւյլէթ ուսուլի իգթիգասընա մէճլիսլէր քիւշաւ իտիւպ, պիր գաշ ալտան պերու թէրաք քիւմ իթ. միշ օլան տալարըն իգթիգասը իւզերէ մէճիսլէրէ հէվալէսի իւն հիւսնի թէս. վիեթսինէ պագըլմագտա օլտուղու, վէ է. հալինին իսթիրահաթ վէ սէատէթի հալ. լէրի իշին, կիճէլէրի մահէլլէ վէ շարշու. լարտա գօլ կէզիպ, պազը գահվէ վէ գա. զինտա գուճար օլնամագ կիպի ուլղու. սուզուգլարըն գուհարա կէլմէմէսինէ տիգգաթ վէ իթլինա իթմիշ օլտուղու, վէ հէր ճիհէթլէ ճէզիրէնին մուհաֆա. զաօրնա ճան սիբէրանէ զայրէթ վէ հիմ. մէթ իթմիշ օլտուղունտէն, աւայի մէզ. քիւրու պիր թարաֆընա պիրա թէզքէրէ պիր շըրնըզ գայըրը եանաշըլ, վէ մէմու. րինէ շիւրհէ արիզ օլտուղունտան, մէզ. քիւր գայըզ եօզլանաղընտա, տէրու. նինտէ խայլիճէ պարութ վէ տուլան մէվճուտ պուլունտուղու անլաշըլըլ, վէ քէյիթիեթի մէզքիւրէ ճանիպի հիւ. քիւմէթ խապեր վէրիլտիքտէ, սէրեան պիր թագըմ գապթիեթլէր սէվգ օլունա. րագ, 10 վարիլ պարութ թուլուլուպ գալեատա մահֆուշ պիրլէ, 17 տէնը տուլան տախի կեօմրիւք մէմուրինէ թէսիմ օլունմուշ, վէ մէզքիւր գայըրըն գաթթանը իսէ ֆիրարէ եիւզ թուլթ. մուշ օլտուղունտան, արանըլմագտա վէ գայըրը տախի լիմանտա պաղաթարըլ. մըլ տըր: Տօղրուսու բաշայի միւշարի. լէյ հաղըթլէրինն հէր վէճհի էլ տի.

րայէթ, նէզաքէթ վէ ֆուգարաբերվեր. լիյի մէտհէ շաեան օլտուղունտան, պա. զը էմսալինէ նիսպէթլէ զագեթայը միւ. թէպերինիզ վարթաւ իւն իյանընա իպ. թիտար պուլլուրմասընը թէմէնի իտէ. րիմ:

Մէզքիւր ճէզիւրտէ հալեա պազը պազը հարէթլի արզ վուգու պուլ. տուղու սէյլէնմէքտէ տիր:

Ա. Չ. Գ. Ա. Յ. Ի. Ն.

... Միւլլիլիֆ.

Մալիւմ օլտուղու վէճհի իւն, կէրէք րու. հանի վէ կէրէք ճիսմանի հուգուգի միլլիյէ. միղտէն պազըլարը, ֆագաթ էն պաշընալա. րընըն իսլալ օլունմասը ճիհէթի իւն, պուն. լարըն թէքարէն տէրտէսթ իտիլմէսի իշին, պունտան ագտէմ տօղուզ զէվաթտէն միւ. րէթթէպ օլարագ, թէշքիլ պուլլուրման գօ. միսիօնու մախսուս միատի մէմուրիյէթի խի. թամ պուլմուշ օլմասը իւն մահա քէնտի տալէթ վէ մարիֆէթի իւն, պու տէֆա Պէյ. օլու 11. Թօհան Ոսկեքերան քիլիսէսի տէ. րունինտէ ագտ օլունան մէճիսի ումուրիյէ, իճապը իգթիգասընա պէր վէճհի մուհար. րէր մէսայիլի մալիւմէ հագգընտա, պիլիս. թիշարէ գալէմէ ալտըրը պիր գըթա րաքօր. թօսունու լէտէլ արզ, վէ անըն իւզերինէ պիր մըգտար թէֆէքքիւր վէ ճիւմէնինտէ մալիւմէ օլմագ իշին տէֆա տէֆա օգուն. տուգտան սօնրա, մէզքիւր մէճիսի ումու. միւրին րիայէթլու ալապընտան պիր միւլթէ. րէմ գաթըն, աեաղա գալըրպ շու խուսու. տա ճիւմէնին րէյ ու էֆքեարընը թահալ իթմէք իշին վագը օլան սիւալէրինէ ճէվա. պէն, քեաֆֆէսի եէքտիլ վէ միւթթէֆիզ իւլ արա (համակարծիք) պունուն թէսվիյէ. սի եանի իսլալ օլունան րուհանի հուգու. գուճուղուն իատէսի (գարձեալ տեղը գարձը. նել) իշին Բաբա հաղըթլէրինէ իսթիտա թագտիմ, վէ ճիսմանի հուգուգուճուգուն տախի, էզսէրի նէվ տէր տէսթ (նորէն ձեռք ձգել) իտիլմէսի իշին Հիւքիւմէթի սէնիյէ ճանիպի ալիսինէ միւրաճաթ օլունաճաղըն. տա, գալիէն գարարտատէ օլտուգլարընտան, իշպու կէշէն բաղար իրթէսի կիւնքի 18 նիւ. մէթուլ րուզնամէյի Մէճմուայի Հալատիս. տէն իսթիլպար (լուր առնել) օլունտուգ. տա, շու խապերի մէսէրրէթ էսէրին իւզէ. րինէ պէնտէլէրի միսիլու ճիւմէսինին տա. խի մէմուլուն ու մէսրուր կէրէք սապըզ գօ. միսիօնու մէզքիւր, վէ կէրէք մէճիսի ու. մուլինին քեաֆֆէյի րիայէթլու վէ միւլթէ. րէմ ազալէրինէ վաճիպէտէն օլան էտայի թէշէքքիւր վէ իֆայի թէվագուտէն սօնրա, շու աթիէզգիքը պիր գաշ միւհիմ թէք. լիֆլէրին իպրազը (առաջարկել) զըմընտա աճիգանէ իթիլսար օլունուպ, էքսէրիսի թա. րաֆընտան շայանի գապուլ պուլլուրմագաղը էմէլի իւն շու խուսուստա վագը օլան ճէ. սարէթիմի միւաֆի պուեուրմայէրի միւլթէ. մէննա տըր: Շէյլէ քի:

1. Շիսթիյէ աէկին իսլալ օլունան միւ. լէթին կէրէք ճիսմանի վէ կէրէք րուհանի

հուգուգունուն գա՛նդիլէր օլտուղունու, վէ պունլար իշին թէրթիպ ու իսթիտա իտիլմէք մահգէրլէրին նէ՛ սուրէթտէ վէ նէ րունթօ. լարտան իպարէթ օլտուղունու էհալիի միւ. թէպէրէյէ իւն իտիլմէսի:

2. Շու հուգուգի միլլիյէնին վիգայէսի ի. շին մահալլէրինէ թագտիմ օլունաճագ մահ. զէրլէրին թէրթիպինէ թային ու թախսիս օլունան մէճիլի եախօտ գօմիլթէ գա՛նդիսի օլտուղուն, վէ գա՛ն ազատէն միւրէթթէպ վէ պու զէվաթ քի՛մլէր օլտուղունուն պէ. եանը:

3. Մէզպուր մահգէրլէրին ումուլի միւ. լէթտէն եախօտ էքսէրիսինտէն իմզալանմա. սը իշին: պիր մէհիլ մուալիէնին (որոշեալ միջոց) թախսիսի:

4. Միլլէթտաշլարըմընը պու մահգէր. լէրի պիր ան էվլէլ իմզալանըպ թագտիմ ի. տիլմէսի իշին, օլան արգու վէ իշթիյագլէ. րինէ տայիր պիր սուհուլէթ օլմագ իշին, իսթէյէն կէլիպ շախսէն իմզասընը վագ իթ. մէք, վէ շախսէն իճրա իտէմէյէնլէր մէք. թուպա իմզալէրինի կէստէրմէք իշին մէզ. քիւր թէշէպպիւսաթէ միւնհասըր (յատկաց. եալ) օլան մահէլլի մախսուսուն նիւմէրօ. սու, վէ մէզքիւր մահէլլին աշըզ օլտուղու վագթ ու սաաթը:

Իշ պու թէքլիֆլէրիմիզին էլզէմիյէթինի հիսս իտիպ գապուլէ շաեան, վէ տէր հալ իճրապը խուսուսունա հիւսնի միւվաֆագաթ կէսթէրլիտիքտէ, աճիզլէրի միսիլու ու. մուլի էֆրատի միլլէթի քէնտուլէրինին շու իւայրու զայրէթ վէ իգտալէրինէ մուգապիլ գաթ պէր գաթ մէմուլուն ու միւլթէշէքքիւր իտէճէքլէրի շիւրհէսիզ տիր:

Շունուտա իւալէ իտէրիզ քի, հէր նէ գաւար 337 նիւմէրօլու Մանգուլմէյի միւ. թէպէրլիտիգտէ պիր միւթէպէր շուլմէալան թարաֆընտան կէստէրլիպ թապ օլունան մէքթուպտա, շու Քուհանի մատտէսինին թէսվիյէսի զըմընտա րաքօրթոյի մէզքիւր. տէ գօմիօնու մէզքիւրուն միւմայիլէյն ա. զալէրինին իթթիֆագը իւն կէսթէրլիմիշ օ. լան սուրէթլէր քէք ճիւզի թատիլաթլէ ու. մուլէն գապուլ օլունմուշ լաֆըն թէքէլ. լիւմի իւն, պաշընա իքի միւհիմ մատտէ. լէրինտէն պիրինէ պիր հիւսնի թէսվիյէ վէ. րիլմիշ կիպի կէսթէրմիշ, քի իշթտիկիմի. զէ նէզաքէն, պունուն քեաթիլէն մուզայիրի օլուպ, հիշ պիր վէճհի զապուլ օլունմա. միշ, վէ պիգիմ ային վէ աւաթի գաթիմէյի ինթիսապիյէմիզ ուսուլինտէ, հիշ պիր վէճհի զարիզ կէլմէք իսթէնիլմէմիշ:

Մէքթուպուն զէյլիտէ տախի շու խու. սուս իշին պիր գօմիսիօն թային օլունտու տէյու պիտիրմիշ օլուպ, ֆագաթ պունլա. րըն գա՛ն քիշի վէ քիմլէր օլտուղուն տու. եուրմաւըրը իշին, նասըլ քի պիլլէրի, էյլէտէ շայէտ քէք չօզլարը շիւրհէյէ գա. հիպ իթմիշ տիր շիւրհէսիզ:

Իտի պէյլէ պիր րէսիմ մէսէլտէ, թէ. րէտտիւտի հալ (տատամսլ) հիւքմ իթմէ. մէք իշին, րէճա իտէրիզ մէքթուպուն րի. ալէթլու մուհարրիլինտէն, քի պու մէճի. սին նէ՞ վէ քի՛մլէր օլտուղուն, վէ նէ՛րէտէ թէճէմիւ իտէճէքլէրին պէեանընա հիմմէթ

պուճուրտուղունտա, քեաֆֆէսիտէ մէծիտի մէջքիւրին վար օլտուղունա իսքեաթ վէ իգ- նա օլունուպ շիւրհէտէն արի օլունար:

Պունտան գաթինազար քիւլտան աղ- զը եանան, եօղուրտուա իւֆլէր ք տէտիք- լէրի կիպի, պիզլէրի քէնտուսինին միլլէթ- բէրվէր օլտուղունա էմին իթմէք իշին, մէք- թուպունուն գէլլինտէ վազի իմգա իլլէմէտի լազըմ կէլիր:

Մկրտիչ Գարագաշեան:

— Պի թարաֆլըղա ըրայէթէն չու ա- թիտէքի պահսը տէրճ իտէրիզ:

... Խմբագիր:

Այս անգամ Ազգին «մեծ տրամախօ- սը» Ժորժ Տանտէնի կերպարանքով կը- ներկայանայ «Մասիսի» ստորոտը եւ «Ծաղկին» մէջ մեր հրատարակած պա- տասխանը այլափոխելով՝ խճճեցելով՝ ըստ քմաց գաւէշտ մը կը շինէ, որուն մէջ կը փայլին իր միմտական տաղանդը եւ սրտին պատկերը: Մենք կարծէինք թէ Պ. Վաղարշը գծողակ մ'է՝ որ մինակ վաղարշաբանել գիտէ եւ հարկադրեցանք անոր դաս մը տալ ճշմարիտ «տրամախօ- սութեան» վրայ: Պ. Վաղարշը այս մեր դասը կերպով մը կընդունի, սակայն իր գերը կը փոխէ եւ գերը փոխելով կարծէ թէ խելքն ալ փոխած եւ Մոյիւր մը կամ Պղտան մը, կիկերոն մը դարձած է, մինչ- դեռ իրօք մեր գիտցած վաղարշն է: Բադ- լէն մը՝ որ երբ մեր ըսածը իր բանին չի- գար յիմարութեան կամ խեղկատակու- թեան կը դարնէ: գրչի ճամարտակ մը՝ որ հինգ բարայի տողը «Մասիսի» ստորին կողմը կը մտնէ եւ իր ընթերցողնե- ռուն միամտութեան վրայ ծիծաղելով՝ կը պարարի, ֆրէրօն մը, որ պիծակի պէս այս այն կը խայթէ կը զոպարտէ, գմեղ իբր բանաբաղ կը դապարտէ, երբ օրինաւոր կերպով պատասխանելու եւ ըսածը հաս- տատելու անկարող է:

Ո՛ր ես, «Մեղու», ելի՛ր փեթակէդ արի՛ բաղդատէ այս նոր անուն «արա- մախօսը» այն նշանաւոր «տրամախօսին» հետ, որուն քանի քանի անգամ ապտակ- ներ տուի՛ր զինքը տրամախօսական ձեւին վարժեցնելու համար: 1863 ապրիլի 16- ին ի՞նչ կը գրէիր Պ. Վ. Պ. Պառնաս- եանի արամախօսութեանց վրայ — «Յօդ- «ուածին անունը տրամախօսութիւն է «թէեւ, բայց իրօք ոչ տրամով խօսուած «ոչ ալ կենդանարով, այլ «չէքի մեծ» «քարով մը խել մը անպիտան խելներ «կռուած է, անանկ որ վերձանողը «բարձր վերնազրին նայելով՝ փոխանակ «թանկագին գոհարներ կամ գոնէ հա- «սարակ քարեր գտնելու՝ մէկ նժարին «մէջ խել մը խախտել պիտի գտնէ...»

Լաւ, այսօր 1867 ին «Մասիսը» ո- ղոտարով ծնաւ եւ ծնածն է Վաղարշ մը որ գերազանցեց հին Պառնասեան տրա- մախօսը: Գէթ Պ. Պառնասեանը կը խոս-

տովանէր որ իր տրամախօսութիւնը, «Գաղղիներէն «քօզըրի» ըսուած տեսա- «կէն է, որ աւելի ընտանեկան խօսակ- «ցութիւն ըսել է քան թէ դատաքննու- «թիւն...» եւ դուն ալ զինքն իր խօս- քովը «Քօ-զրաբան մականունով մկրտե- յիր, գէթ Պ. Պառնասեանը օտար օրագիր- ներ «կարգաւով, կարգաւով՝ բանաբաղու- թիւններ կընէր եւ մեզի սուղ սուղ կը ծախէր, սակայն այս նոր Պ. Վաղարշը «հաստատարիտ» է, ոչ միայն «Քօզրի» բառը տաճկերէն «լաֆագանութեան» համանիշ է, կրսէ, այլ եւ կը պնդէ թէ պատմութիւն. թղթակցութիւն եւ հե- տեւապէս ամէն գիտական առթիւն վեր- ջաւորած բառերը, ինչպէս վաղարշաբա- նութիւն եւ այն տրամախօսութիւն է, եւ ինչո՞ւ համար, որովհետեւ ժողո- վուրդը փոխտփայ չէ որ այսպիսի նըր- բութիւններ ըմբռնէ, եւ ինչ որ տա- կուտէ: Ո՞ «Մասիսի» ընթերցողներ, քանի՞ պատիւ է ձեզի կլլել այս նորե- լուկ տրամախօսին բերնին թափթրփուքը:

Այսպիսի սկզբունք եւ հաստատուն համոզում ունեցող եւ ինքզինքը Պղտու- նի եւ կիկերոնի հաւասար բռնող տրամա- խօս մը քու գիտցած հին տրամախօսը չէ, ո «Մեղու» Ասի ուրիշ մարդ է, մեծ մարդ է, հին ու նոր գիրքերով լեցուն մատենադարան մ'ունի եղեր, որ մինակ իր մտաց կրթութեան համար կը պահէ եղեր, ինչպէս որ տրամախօսութիւնը ի՞նչ կերպով հասկնալէն կերեւի, իսկ ժողովուրդեան խօսելու ատենը՝ կիրթ միտ- քը եւ հմտութեան համարը մէկգի կը ծրարէ կը գնէ եղեր, որպէս զի ժողո- վուրդին «տիկի» ու «տակառի» պէս բաներու վրայ խօսի եւ անոնց զանազա- նութիւնը գզացնէ, վասն զի հեղինակէ մը վկայութիւն կամ օրինակ մէջ բերելը «մուրացածոյ բանաբաղութիւնն» ե- ղեր, ինչպէս որ «Ծաղկը, կիկերան» եւ բոլոր այն թերթերը որ այլ եւ այլ հեղինակներու խօսքը կը յիշեն ի բաց առ- եալ «Մասիսը», որ օտար հեղինակներէ բան չքաղէր, այլ երբեմն լաֆերներէ ամբողջ կօրկնակէ...

Ինչպէ՞ս ուրեմն վիճաբանիլ այնպիսի տրամախօսի մը հետ՝ որ վիճաբանութիւնը կատարելագործութեան կը դարձնէ, որ խօ- սելու տեղ կը «գերասանէ» եւ ժողո- վուրդեան առջեւ մնակ հոտած խնդր- ներ կը փսխէ, անոր ստամոքսին յարմար դատելով: Աւելի աղէկ է դորձ չուէն նալ այսպիսի գերասանի մը հետ եւ Մօ- լիւրին հետ անոր ըսել:

tu l'as voulu George Dandin.

Չմիւռնիայ 1867 նոյ 27

ՎԱՐԱԺ

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹԸ ԽԱՐԻՃԻՑԵՒԷ

Ինկիլթէրրատա գաթլ օլունան իւչ Ֆէնիանլարըն վաքթըր մուհաքէմէտէ վեր- տիքլէրի իգրարլար տիգգաթէ շաեան օլ- տուղունտան պիր վէճհի աթի պեեան գը- լընըր:

«Մր. Էլլըն տէտի. — «Պու մէճ- լեստէ հիչ պիր քիմսէ Մր. Պոթթին գաթ- լի սէպէպինտէն պէնիմ գատար աճը տույ- մամագտա տըր: Պէն գաթլէն սէօյլէրիմ քի, էպէտէն հայյ օլան հագգ թաալա- հուզուրունտա պի կիւնահըմ: Էվլէթ պու մէճիստէ պուլունան հէր պիրի կի- պի պէնտէ պու պապտէ սուչսուղ վէ կիւնահսըզըմ: Պունու, պանա մէրհա- մէթ իտէսինիզ տէյի տիմէեօրում: պէն մէրհամէթ իսթէմէմ: — մէրհամէթ իմտէ օլմեաճագ տըր: Պինլէրճէ քիմսէնէլէ- լէրին քէնտի սէվկիւլիւ վաթանլարընը հիմաեէ իթտիքլէրի սէպէպինտէն էօյ- միւչ օլտուղլարը կիպի պէնտէ էօլէճէ- յիմ: Պէն, մէպտէի ճիւմհուրիեէ (հա- սարակապետական սկզբունք), մագլում վէ պէնտի էսարէթէ չէքիմիչ պիր սէ- ֆիլ ճէօմաւթըն սէրպէսիեթիինի իս- թիսհապ վէ հիմաեէ իթմէքտէ պու- լունտուղու միշին իթթիխար իտէրէք վէ էօյլէնէրէք էօլէճէկիմ: Պիզէ սիւալ ի- տէրլէր քի Մանչէսթըր սօդագլարընտա տօլաշան ֆահիշէլէրին, հայապ վէ ա- վարա կէզէն քիմսէնէլէրին վէ սահիպ ճի- նաեթթ ասամլարըն չէհատէթի իւզէրէ գաթլէ միւսթահագգ օլան իլամըմըզ վէ- ըրիմէմէք օլունը չէյ մի տիլը — հա, էվ- վէթ, պիր ինկիլիզ քէլփէ պիլէ միւսատտէ օլունտուղու հալտէ, պիր իրլանտալա- տամ առըմեա հիւքմ օլունուր, Գաթլէն վէ պիրա ֆիւթուր սէօյլէրիմ քի, պէն է- լէ կէչէլիտէն պէրի, հագգանիեթ իւզ- լէ պիր չէյ իթտիլինիզի կէօրմէտիմ:

«Վաթանըմըն հիմաեէսի խուսու- սունտա քեաֆֆէսի իթտիքլէրիմին հագ- լը օլտուղունու հիսս իթմէքտէյիմ: Պէն գօրգմամ պանա վէրիլէճէք օլան ճէգա- տան ասլա բերվա իթմէմ, չիւնքի, է- ֆէնտիլէր, պէն մէտհէ շաեան նիեթթլէ չալըմըչ վէ իթմիշիմ: Էֆէնտիլէր, է- կէր իսմիմիտէ անլամագ իսթէրսէնիզ օ- վիլիւամ Օ Մարա Էլլէն տէյիլ տիր, իւ- լա պէնիմ իսմիմ վիլիւամ ֆիլիպ Էլլէն տիր, պէն Գօրգ Էեալէթիտտէ վէ Պան- տըն չէհրինտէ սօդմուչ վէ թէրպիեթ օլմուչում, վէ իսմիմիտէ մահէլ ի մէզ- պուրտէն ալմըչըմ տըր, վէ շիմաի կէրէք վաթանըմ վէ կէրէք նէսլիմ պայիսի իֆ- թիխարըմ տըր»:

Լաքին տախի շու վէճհի պասթը մագալ իլլէտի. — «Մէդ քիւր մահպուս տրապասընտա պուլունան օլ իքի եկիլթ- լէրէ եանի Բէլլի վէ Տիգինամ մահպուս լարա իմաստ թմէեէ կիթմիչ օլտուղունու

ինքեար իյլեմեմ. Եվ վեթ գուվլեթիմ էր. տիյի գատար օնյարը գուրթարմաղա վե տեյիլ ատամ էօլտիւրմեեե կիթտիմ կերչի գազաէն ատամ էօլտիւր իսէտէ, մախսուէն օլմամըլ սըր. Պէն օրատա պուլունտու ղոււմտա քէյթիւթի մեզ քիւրէ օլմուշ պիթմիշ իտի, վե աննըմ աչըզ սէյլերիմ քի եանըմտա 130 քիշի վար իտի օլ վա. քըթ. Էսէֆ իտերէք սէյլերիմ քի, պա. նա գարչը պազը միւթէպէր զաթլարտա շահատեթէ կէլէճէքլէր տէյի զանն իտեր իտիմ իսէտէ, պէնտէ տօսթոււմուն տէ. տիյի կիպի սէյլէմեե տօզըուսու էսէֆ իթտիկիմտէն պու պապտէ սայիր պիր շէյ տիմէեեճէկիմ տիր:

«Տահա շօք սէյլէյէճէքլէրիմ վար ի. սէ, իշ չօք ուղանտը. զանն իտերիմ կիւզէլ պիր իմթիհան վէրմիշ օլտոււմ:

«Ատէմէ էմրի պարի պուլունտու ղոււր եա տար աղաճընտա, եա սուտա եա տէօշէքտէ վե հախստ մուհարէպէ մէյտանընտա պիր քէրրէ էօլմէք, պու պէյլէ օլտուլու հալտէ, պանա գալըր Ալահըն մէրհամէթիւնէ նազար իթմէք. Գաթլիմէ քեաֆֆէյի զապթ իտէնլէրէ Ալահ աֆվ պուլունտու. վե մատամ քի պէնտէ շիմտի գաթլ օլունմագ իւզ. րէյիմ, տէրուէն տիտէն օնյարա աֆվ ի. իտերիմ, վե հազգ թէպէա տախի օնյա. րա աֆվ իթսին. »

Մը. Կուլտ տախի շու վեճ հլէ իգ. րար իյլեմիշ տիր. — « պէն սիգէ շէյլէ տիյերէք պաշաեաճաղըմ. եանի հէր քիմ վե հէր նէ քի պանա գարչը շէհա. տէթ իթտիլէր իսէ, հիշ պիրի տօզըու տէյիլ տիր. վազթի սէպալթիմտէն պէրի եալան սէյլէմէմիշ օլտուլունտու տէր. իսթըր իթմէքտէյիմ. Էեվմի մեզ քիւր. տէ օլ րեզալթ տէտիյինիգին իճրասը հէնկեաճընտա պէնիմ եէտիմտէ պիր բիշ. թօվ պիլէ եօղ իտի. Սիգ, օլ կիւնքի վու. գու պուլան հարէթթի րեզալթ թէս. միյէ իտերսինիգ, ֆազաթ պէն էօյլէ տի. մէմ Պոււնտանտա գաթ ինագար պէնիմ իս. միմ Միքայէլ Օ Պրիէն օլուպ, Գօրգ վիլա. յէթիւնտէ տօլմուշունմ, վե պէն, կէչէն սէնէ մարտա Միշէլթաոււնտա ինկի. իգ ասկէրլէրինէ գարչը ճէնքլէչէրէք, նիհայէթ իրլանտաաա հիւքմի ճարի օլ. մագտա օլան ինկիլիգ գուլմունա գարչը ճէնք իտեր իթէն ալիւշիւպ էօլէն Պեա. րոս Օ Նիլ Գրաուլի նամ գահրամանըն մահէլէիսի վե րէֆիգի օլտուլունտա իթթիլտար իթմէքտէյիմ. Պէն Ամերի. գալըրմ, վե էկէր պու իւլթէտէ միւ. թէմէք քին պուլունտան Չարլըս Ֆրան. օնյա Ատամս պանա տայիր օլան վազիթէ. սինի իճրա իթմիշ օլայըտը, պէն շիմտի պու մահէլտէ տուլունպ սիգին սիւալէրի. նիգէ ճէվապ վէրմէգ իտիմ. Կէրչի պէն Էազալմ քէնտիսինէ, ֆազաթ կէլմէտի:

Էկէր մէրգոււմ կէլմիշ եա պիր ատամըն կէօնտէրմիշ օլայըտը, պանա գարչը սէյլ. լէնէնլէրի ճէրհ իտէպիլիր իտիմ. Մէ. մուլ իտերիմ քի Ամերիգա էհալիսի պու. բուլնթօյու իյի պէլէյէճէք տիր. »

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹԸ ԹԵԼԵԿՐԱՖԻԹԷ

(Առանձնական)

Գեկտեմբեր 18 րիաչասը.

ԷՍԱՍՏԸ ՈՒՄՈՒՄԻՑԷ

Փարիս.

Աչըլտը 33 60
Գարանտը 33.65

Լօնտրա.

Աչըլտը 33 տէն 33-4
Գարանտը 33-8 » 3-8

Օսմանլը իսթիգրազը 1865 ին.

Աչըլտը 260,
Գարանտը 257.50

Ֆրանսիլ Ֆոնտօու ՕիՅ 3 ֆայիլի.

Աչըլտը 68.75
Գարանտը 68.70

Իթալեան Ֆոնտօու.

Աչըլտը 45.40
Գարանտը 45 55

Մարսիլեա, 18 դեկտ. ախչամըն սա.

տթ 5 յի. ինտէ.

Թոււնա պուլտայը 127/123-40. 50
տիւշտիւ 50 սանթիմ:

Ի Լ Ա Ն Ա Թ

ԷՃԱՍԹԻ ՄԻԻԹԵՆԵՎԻԹԷ ՄԱԽՁԵՆԻ

ՎԵ ՏԻԻԲԻԵԱՆԸ

Միւսիւ Վիշէնցօ Ծաննի օն ալթը սէնէտէն պէրու Պէյ-օղլունտա էճաճըլըգ սանաթը իլէ մէշըուլ օլուպ, վե մահէլի մէղպուրտա Աղաճա. միսի ճատտէսինտէ վազը, վե 67 նիւմէրօ իլէ միւրազգամ տիւքքեանընտա պուլունտան էճ. գալարըն խասըլը, թէմիգիլի, վե իճրաաթճա տիգգաթ վե շաբուլունտուլա քէսպի շէօհ. րէթ իթմիշիքէն, մուխսինէն իսթանպուլտա շամիտիյէ թիւրպէսի իթիսալիստէ 34 նիւ. մէրօլու պիր էճգայի միւթէնէվիլիյէ մաղազա. սը տախի քիւշատ իյլեմիշ իսէտէ, պու տէ. ֆա մէզքիւր մաղազասըն քէօթրիւ պաշըն. տա ինթիսապ գարչըսընտա վե 7-8 նիւ. մէրօլա միւրազգամ պուլունտան մաղազալա. րա նազլ իլէ, պիր պիրինէ միւթթասըլ պիր էճգաճը տիւքքեանըն իլէ պիրտէ էճգայի միւ. թէնէվիլիյէ մախսինի քիւշատ իյլեմիլիստէն, Էվրօքանըն էն մէշուր վե էն միւթէպէր ֆապ. րիգալարընտան տիգգաթը թամմէ իւզրէ ճէլպ իյլեմէքտէ օլտուլուն էճգալարը զայթթ էհ. վէն ֆիեաթլա ֆիւրուլթ իտէճէկիւնի ալէնէն իլան իտեր:

Մէզքիւր տիւքքեանտա հէր կիւն միւ. թէպէր հէքիմէր հազըր պուլունտաճա, վե սըհէթի ումուլիյէնէ հէր ճիհէթլէ տիգգաթ ու իգտամ իյլեյէճէքլէր տիր:

ՎԷ Պէյ-օղլունտա վազը տիւքքեանտա ի. սէ կիճէլէրի տախի հէր սանաթ ատամ պու. լունտապ, ինթիեաճաթը էհալիյի իճրա իտէ. ճէք, վե իսթէնիլիկի հալտէ մաքինա իլէ պուլգ տախի եաքաճագ տիր:

Մասլագտա Պէյիւքտէրէ ճատտէսինտէ պիր թարաֆտան Գաթիւքօ արսասը վե պիր թարաֆտան արսայի խալիյէ վե թարաֆէյի թարիգի ամ իլէ մահտուտ, ալթը պին զիրա մըզտարի արսա գըթա գըթա վե պիւթիւն տախի ֆիւրուլթ օլունտաճաղընտան, թալպի օլան Չուխաճը խանընտա Պէրպէրեան ֆի. թուվէթլու Սարգիս աղայէ միւրաճաաթ իյ. լէմէսի իլան գըլընտը:

Էրմէնի թիւճճալարընտան կրկնա. տոււմար ուսուլիստէ տէֆթէր թուլթ. տոււմագ իսթէյէնլէր, եախոտ պու թարգ իլէր. մէսէլատէ ֆիթէրլէրինի թէս. վիյէ իթտիլմէք վե նիգաճընա գօյմագ միւրաա իտէնլէր իլէն, իշպու իլմէ աշի. նա օլուպ, վիգիթա իլէ վե էհէն սու. յէթտէ պու թարգ խըմմէթլէրին իճրա. սընա հազըր պուլունտան պիր զաթ վար տըր, իսթէյէնլէր ֆիւրքճիւ խան օտա. պաշըսընտան սիւալիտէպիլիլէր:

Գիրոցի եւ կամ տան մէջ Հայկաթա. նուլթիւն, աշխարհագրութիւն եւ Գաղ. ղիւրէն գաս աալու, եւ ասեղնագործու. թիւն սորվեցունեղու կարող վարժու հիի մը պէտը ունեցողիւրը, Պէշիքթաշ ճէր. րահ Յօհաննէս աղայէն կրնան տեղեկու. թիւն առնէ:

ԱՍՐԸՄԸՁԸՆ ՄԱՍԳԷԼԻ ԱՋԻՁԼԵՐԻ

ՎԵ

ՏԻՎԱՆԷԼԵՐ ԻԼԷ ՏԻՆՍԻՁԼԵՐԻ

Ե Ա Ն Օ Տ

ՍՕՖՈՒԼՈՒՂՈՒՆ ԳՈՒՐՊԱՆԱՐԸ

Պէյ-օղլունտա թիւքքէնի գարչըսըն. տա քիթապճը Մ. Վիքթի 478 նումէրօ. լըլ մաղազասընտա, վե իսթանպուլտա Մահմուա բաշատա Գիւրքճիւ խանըն գարչըսընտա, քիթապճը Գոսֆաթեանըն տիւքքեանընտա, Տիվան եօլու Օգճու. լար պաշընտաքի քէպապճը տիւքքեանըն գարչըսընտա, թիւթիւնիւ հաճի վար. դերէս աղա Տիւրքալուլունտանըն նիւ. մէրօ 22 տիւքքեանընտա 10 տիւրուլա սաթըլմագտա տըր:

ՍԱՀԻԳ ՂԱՋԷԹԱ

ԿԱՐԱՊԵՏ Ե. ՓԱՆՈՍԵԱՆ

ԼԵՎԱԹՆ ՀԵՐԱԼՁԸՆ ԹԱԳԵԱՆԷՍԻՆԹԷ
ԿԵՆՈՂԱՆՆԱ ԵՐԼՈՒ ԵՐԼՈՒ, ԵՐԵՎԱՆԱՆԱՆԻՆ
ԳԵՐԵՆԷԼԵՐ ԳԱՐԵՐՈՆՆԱ ՆԻՄԵՐՈ 167: